
**ПРОЦЕДУРИ ПОДАННЯ
ІНДИВІДУАЛЬНИХ СКАРГ
ЗГІДНО З ДОГОВОРАМИ
ОРГАНІЗАЦІЇ
ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
У ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ**

ВИКЛАД ФАКТІВ № 7

(REV. 2)

**ХАРКІВ
ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА
2019**

Третє видання, стереотипне

Ця публікація здійснена
за фінансової підтримки Європейського Союзу.
За зміст публікації відповідає лише
Харківська правозахисна група, і його ні за яких обставин
не можна вважати таким, що відбиває позицію Європейського Союзу

This document has been produced
with the financial assistance of the European Union.
The contents of this document are the sole responsibility of
Kharkiv Human Rights Protection Group and can under no circumstances
be regarded as reflecting the position of the European Union

Процедури подання індивідуальних скарг згідно з договорами Організації Об'єднаних Націй у галузі прав людини. Виклад фактів № 7 (Rev. 2) / ГО «Харківська правозахисна група». — Харків. 2019. — 56 с.

Серія «Виклад фактів у галузі прав людини» видається Центром прав людини при Відділенні Організації Об'єднаних Націй у Женеві. Вона освітлює питання прав людини, які вивчаються або викликають особливий інтерес.

Публікації цієї серії розповсюджуються безкоштовно в усьому світі. Вони можуть перекладатися на інші мови, окрім офіційних мов Організації Об'єднаних Націй, за умови, що їх зміст не змінюється, що організація, яка передруковує їх, інформує про це Центр людини в Женеві і що цей Центр зазначається як джерело інформації.

ПРИМІТКА

Вживані позначення і виклад матеріалу в цьому виданні не означають вираження з боку Секретаріату Організації Об'єднаних Націй якої б то не було думки щодо правового статусу тієї чи іншої країни, території, міста або району, чи їхньої влади, або щодо делімітації їх кордонів.

* * *

Умовні позначення документів Організації Об'єднаних Націй складаються з великих літер і цифр. Коли таке позначення зустрічається в тексті, воно служить вказівкою на відповідний документ Організації Об'єднаних Націй.

ЗМІСТ

Вступ	6
I. Огляд	8
Проти кого відповідно до договору може бути подана скарга?....	8
Хто може подати скаргу?	9
Яку інформацію слід включати до скарги?.....	9
Коли можна подавати скаргу згідно з договорами в галузі прав людини?.....	11
Процедура	11
Особливі обставини, пов'язані з терміновим або делікатним характером справи	12
Прийнятність скарги	13
Суть скарги.....	15
Розгляд скарги.....	15
Що відбувається після прийняття комітетом рішення у справі?....	16
II. Особливості процедурзгідно з різними договорами.....	19
A. Процедура згідноз Факультативним протоколом до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права	19
B. Процедура відповідно до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведження та покарання	20
C. Процедура відповідно до Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації	22
D. Процедура згідно з Факультативним протоколом до Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок	23
E. Процедура згідно з Факультативним протоколом до Конвенції про права інвалідів	25

F. Процедура відповідно до Міжнародної конвенції для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень	26
G. Процедура відповідно до Міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів членів їх сімей	27
H. Процедура згідно з Факультативним протоколом до Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права.....	28
I. Процедура згідно з Факультативним протоколом до Конвенції про права дитини, що стосується процедури повідомлень	29

Додатки

Додаток I	
Зразок формуляра для подання повідомлень згідно з Факультативним протоколом до Міжнародного пакту про громадянські та політичних прав, Конвенцією проти катувань або Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації	32
Додаток II	
Зразок формуляра для подання повідомлень згідно з Факультативним протоколом до Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок.....	35
Додаток III	
Зразок формуляра для подання повідомлень згідно з Факультативним протоколом до Конвенції про права інвалідів	39
Додаток IV	
Зразок формуляра для подання повідомлень згідно з Міжнародною конвенцією для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень	44
Додаток V	
Контрольний питальник подання індивідуальних повідомлень договірних органів Організації Об'єднаних Націй.....	51

ВСТУП

Будь-яка особа має право привернути увагу Організації Об'єднаних Націй до передбачуваного порушення прав людини, і щорічно тисячі людей в усьому світі роблять подібним чином. У цьому Викладі фактів роз'яснюються процедури, наявні в розпорядженні осіб, які стверджують, що вони є жертвами порушень прав, закріплених у міжнародних договорах у галузі прав людини.

Саме завдяки індивідуальним скаргам права людини знаходять конкретне значення. При винесенні судових рішень у конкретних справах міжнародні норми, які в інших випадках можуть здаватися загальними і абстрактними, переносяться в практичну площину. При застосуванні до реальної ситуації конкретної особи норми, що містяться в міжнародних договорах у галузі прав людини, застосовуються безпосередньо. Сукупність прийнятих рішень може служити порадином для держав, громадянського суспільства і окремих осіб при тлумаченні сучасного значення цих договорів.

Окремі особи отримують у своє розпорядження все більше можливостей для відстоювання своїх прав на міжнародному рівні. У цьому Викладі фактів розглядаються скарги, які подаються відповідно до міжнародних договорів у галузі прав людини. З початку 1970-х років спостерігався швидкий розвиток міжнародних механізмів подання та розгляду і скарг, і в даний час окремі особи можуть подавати в Організацію Об'єднаних Націй позови, що стосуються порушень їхніх прав, що містяться у дев'яти так званих «основних» договорах у галузі прав людини:¹

- Міжнародний пакт про громадянські та політичні права;
- Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання;
- Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації;
- Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок;
- Конвенція про права інвалідів;
- Міжнародна конвенція для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень;
- Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей;

¹ На момент складання цього документа не всі засновані на договірних органах механізми подання і розгляду набрали чинності.

- Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права;
- Конвенція про права дитини та факультативні протоколи до неї.

Механізми подання та розгляду скарг створені таким чином, щоб бути доступними для простих людей. Вам не треба бути юристом або навіть знати юридичну і спеціальну термінологію для подання скарги згідно з цими договорами.

Існує низка інших способів для подання індивідуальних скарг органам Організації Об'єднаних Націй. Скарги можуть подаватися згідно з відповідною процедурою Ради з прав людини (раніше відомої як процедура 1503)², його спеціальним доповідачам і робочим групам³ та Комісії зі становища жінок. Однак ці процедури мають іншу спрямованість порівняно з процедурами, передбаченими вищезазначеними міжнародними договорами, які передбачають індивідуальне відшкодування з допомогою квазісудових механізмів. Скарги можуть також представлятися організаціям, що входять у ширшу сім'ю Організації Об'єднаних Націй, таким як Міжнародна організація праці (www.ilo.org) і Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (www.unesco.org).

² Більш детальну інформацію див.: www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/Pages/Complaint.aspx (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

³ Там саме.

I. ОГЛЯД

Договір у галузі прав людини являє собою міжнародну угоду, яка накладає зобов'язання, які слід виконувати, щодо захисту і заохочення прав людини та свобод на держави, які офіційно прийняли цей договір (зазвичай за допомогою *ратифікації* або *приєднання*). Такі держави називаються державами-учасниками договору. З повними текстами договорів можна ознайомитися на веб-сайті Управління Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини (УВКПЛ)⁴.

Базова концепція механізмів подання та розгляду скарг відповідно до договорів у галузі прав людини полягає в тому, що будь-яка особа може подати скаргу проти держави-учасниці про передбачуване порушення договірних прав групі експертів, які здійснюють контроль за дотриманням договору. Цими *договірними органами*, як їх часто називають, є комітети, що складаються з незалежних експертів, обраних державами-учасниками відповідного договору. Вони контролюють здійснення державами-учасниками прав, закріплених у договорах, і приймають рішення щодо заяв, поданих проти цих держав. Незважаючи на деякі процедурні відмінності між цими дев'ятьма механізмами, їх організація та функціонування багато в чому схожі.

У цьому розділі описуються характерні особливості скарги, що подається відповідно до будь-якого з цих дев'яти договорів у цілому. У розділі II описуються аспекти індивідуальних договорів, які відрізняються від загальної норми.

ПРОТИ КОГО ВІДПОВІДНО ДО ДОГОВОРУ МОЖЕ БУТИ ПОДАНА СКАРГА?

Скарга відповідно до одного з дев'яти договорів може бути подана лише проти держави, яка задовольняє двом умовам. По-перше, вона має бути учасником відповідного договору (за допомогою ратифікації або приєднання), що передбачає права, які, як передбачається, були порушені. По-друге, держава-учасниця має визнати компетенцію комітету, що контролює дотримання відповідного договору, отримувати й розглядати скарги від окремих осіб.

⁴ Для перевірки того, чи зробила державу таку заяву, див.: <https://treaties.un.org/Pages/Treaties.aspx?id=4&subid=A&lang=en> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

У разі Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок, Конвенції про права інвалідів, Міжнародного пакту про економічні, соціальні та культурні права і Конвенції про права дитини держава визнає компетенцію відповідного комітету внаслідок того, що вона стає учасником факультативного протоколу до відповідного договору, тобто окремого договору, прийнятого для доповнення положень кожного з вищезазначених пактів і конвенцій⁵. У разі Конвенції проти катувань, Міжнародної конвенції про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, Міжнародної конвенції про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей та Міжнародної конвенції для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень держава визнають компетенцію комітетів за допомогою відповідної заяви відповідно до конкретної статті цих конвенцій.⁶

ХТО МОЖЕ ПОДАТИ СКАРГУ!

Будь-яка особа може подати до комітету скаргу проти держави, яка задовольняє цим двом умовам (є учасницею відповідного договору і визнала компетенцію комітету розглядати індивідуальні скарги), стверджуючи, що його або її права, закріплені у відповідному договорі, були порушені. Немає необхідності підготовки справи адвокатом, хоча юридична консультація може підвищити якість представлених матеріалів. Однак подавачі скарг повинні усвідомлювати той факт, що Організація Об'єднаних Націй не надає юридичну допомогу згідно з цими процедурами. Скарги можуть подаватися від імені передбачуваної жертви при наявності її письмової згоди.⁷ У певних випадках така згода не потрібна, наприклад у тому випадку, коли передбачувана жертва перебуває у в'язниці без зв'язку із зовнішнім світом або піддалася насильницькому зникненню. У таких випадках заявник повинен чітко вказати причину, через яку така згода не може бути надано.

ЯКУ ІНФОРМАЦІЮ СЛІД ВКЛЮЧАТИ ДО СКАРГИ?

Хоча скарга до комітету, що іменується також *повідомленням* або *петицією*, не обов'язково повинна бути складена за визначеною формою,

⁵ Перелік держав-учасниць різних договорів і факультативних протоколів є за адресою <http://treaties.un.org/Pages/Treaties.aspx?Id=4&subid=A&lang=en> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

⁶ Для перевірки того, чи зробила державу таку заяву, див. [Http://treaties.un.org/Pages/Treaties.aspx?id=4&subid=A&lang=en](http://treaties.un.org/Pages/Treaties.aspx?id=4&subid=A&lang=en) (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

⁷ Вимоги щодо конкретної форми письмової згоди відсутні.

рекомендується використовувати пропоновані нижче зразки формулярів скарг і рекомендації. Скарга має бути представлена в письмовій формі, розбірливо написана, бажано в друкованому вигляді, і бути підписаною.⁸ Приймаються до розгляду лише повідомлення, подані однією з офіційних мов Організації Об'єднаних Націй (англійською, арабською, іспанською, китайською, російською та французькою мовами). Скарга має містити базову інформацію про заявника — прізвище, громадянство, дату народження, поштову та електронну адреси заявника, — і в ній має бути конкретно зазначена держава-учасниця, проти якої вона спрямована. Про будь-які подальші зміни в адресі або іншій контактній інформації слід повідомляти якомога швидше.

Дуже важливо викласти в хронологічному порядку всі факти, на яких заснована скарга. Виклад фактів має бути якомога повнішим і містити всю відповідну інформацію. Заявник повинен вказати, чому він або вона вважає, що викладені факти свідчать про порушення відповідного договору. Особливо рекомендується, щоб заявники вказували закріплені в договорі права, які припустимо були порушені. Також рекомендується вказувати види засобів правового захисту, які заявник хотів би отримати від держави-учасниці, якщо комітет дійде висновку про те, що надані йому факти свідчать про наявність порушення.

Заявникові слід також детально вказати ті заходи, які вже були ним вжиті для вичерпання наявних засобів правового захисту в державі-учасниці, проти якої спрямована скарга, тобто заходи, які були прийняті в місцевих судах і органах влади держави-учасниці. Вимога про вичерпання національних засобів правового захисту означає, що скарги спочатку мають бути доведені до відома відповідної національної влади, аж до найвищої з наявних інстанцій. Якщо стосовно деяких із цих засобів правового захисту ще не було прийнято рішення або вони ще не були вичерпані, це слід також вказати, так само як і відповідні причини. Додаткові роз'яснення див. нижче.

Заявникам слід подати копії всіх документів,⁹ що стосуються їхніх скарг і аргументів, особливо адміністративних чи судових рішень, прийнятими національними органами влади за їхніми скаргами. Якщо цих документів не існує ні однією з офіційних мов Організації Об'єднаних Націй, необхідно подати їх повний або короткий переклад. Документи слід подавати в хронологічному порядку, вони мають бути відповідним чином пронумеровані й супроводжуватися коротким описом їх змісту. Скарга не винна переви-

⁸ Скарги, направлені електронною поштою, мають бути скановані й додані до електронного листа, адресованого Групі з петицій УВКПЛ (див. контактну інформацію в кінці цього «Викладу фактів»).

⁹ Слід подавати лише копії документів, а не оригінали.

щувати 50 сторінок (без урахування додатків). У тому разі, якщо вона перевищує 20 сторінок, вона також має включати коротке резюме розміром до 5 сторінок з викладом її основних елементів.

У разі відсутності в скарзі суттєвої інформації, що підлягає обробці відповідно до цих процедур, або якщо виклад фактів є незрозумілим, Секретаріат Організації Об'єднаних Націй (УВКПЛ) звернеться з проханням до заявника про надання додаткових відомостей або про повторне подання скарги. У своєму листуванні з Секретаріатом заявники повинні бути уважними, й запитувана інформація має направлятися, по можливості, у найкоротші строки. У тому разі, якщо інформація не була надана впродовж року з дати відповідного запиту, розгляд справи припиняється.

Остаточні рішення, прийняті комітетами, оприлюднюються. Отже, якщо заявники не хочуть, щоб їхні прізвища фігурували в остаточних рішеннях, вони повинні це вказати якомога раніше. З огляду на високий рівень публічності, що притаманно для прийняття рішень (включаючи розміщення їх в Інтернеті, що робить практично неможливим виправлення та/або виключення інформації), Організація Об'єднаних Націй може не мати у своєму розпорядженні можливість задовольнити прохання щодо анонімності, подані після публікації остаточних рішень.

КОЛИ МОЖНА ПОДАВАТИ СКАРГУ ЗГІДНО З ДОГОВОРАМИ В ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ!

Важливо подати скаргу якнайшвидше після вичерпання національних засобів правового захисту. Пізніше подання може ускладнити отримання від держави-учасниці належної відповіді, а також проведення комітетом ретельної оцінки фактів. У деяких випадках подання скарги після тривалого періоду часу може призвести до того, що справа буде вважатися неприйнятною.

Процедура

З урахуванням вищезазначених вимог відповідний комітет приймає рішення проте, чи слід зареєструвати подану справу, тобто чи включити її в офіційний список справ, які підлягають розгляду. Заявникові буде направлено відповідне повідомлення. На цьому етапі справа перепроводжується відповідній державі-учасниці з тим, щоб дати їй можливість висловлювати свої зауваження впродовж установленого терміну.

Два головних етапи в розгляді скарги відомі як етап *прийнятності* та етап *суті справи*. *Прийнятність справи* пов'язана з офіційними вимогами, яким має відповідати скарга, перш ніж відповідний комітет зможу приступити до

розгляду її суті. *Суть справи* означає зміст скарги, на підставі якої комітет приймає рішення про те, чи були порушені права передбачуваної жертви згідно з відповідним договором. Більш детальний опис цих етапів наводиться нижче. Після надання державою відповіді на скаргу у заявникові надається можливість подати свої коментарі.

Більшість комітетів просять державу-учасницю надати зауваження впродовж шести місяців з дати перепроводження її скарги. Держава-учасниця може оскаржити прийнятність скарги шляхом подання аргументів упродовж перших двох місяців цього терміну. Заявникові завжди надається можливість подати впродовж установленого терміну коментарі щодо зауважень держави-учасниці.

Після того, як коментарі були отримані від обох сторін, у справі може бути прийнято рішення відповідним комітетом. Якщо після отримання ряду нагадувань з боку Секретаріату держава-учасниця не надала жодної відповіді, комітет приймає рішення у на підставі інформації, наданої їй заявником.

ОСОБЛИВІ ОБСТАВИНИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ТЕРМІНОВИМ АБО ДЕЛІКАТНИМ ХАРАКТЕРОМ СПРАВИ

На будь-якій стадії процедури комітет може просити державу-учасницю вжити заходів з метою запобігання завдати непоправної шкоди заявникові або жертві у зв'язку з твердженнями, що містяться у справі. Ці міри називаються *тимчасовими заходами*. Як правило, з такими проханнями звертаються для запобігання дій, які можна скасувати пізніше, наприклад приведення у виконання смертного вироку або виселення в країну, у якій заявникові загрожує застосування катувань. Вони не передбачають прийняття якого-небудь рішення щодо прийнятності або суті справи, однак, для того щоб комітет визнав, що жертві може бути завдано непоправної шкоди, щодо відповідної справи має існувати розумна ймовірність того, що вона буде визнана прийнятною по суті. Якщо заявник бажає, щоб комітет звернувся з проханням про застосування тимчасових заходів, йому/їй слід чітко заявити про це і детально пояснити причини, у силу яких такі заходи є необхідні.

Розгляд комітетом прохання про застосування тимчасових заходів відбувається протягом декількох робочих днів. Отже, будь-які такі прохання слід надсилати до Секретаріату якомога раніше до того, як може бути вчинено ту дію, якій заявник прагне запобігти.

Комітет може припинити розгляд прохання про вжиття тимчасових заходів на підставі отриманої від сторін скарги інформації, що свідчить про те, що такі заходи більше не потрібні.

ПРИЙНЯТНІСТЬ СКАРГИ

Перш ніж комітет зможе приступити до розгляду скарги по суті, він повинен упевнитися у відповідності скарги формальним вимогам щодо прийнятності. При розгляді питання про прийнятність він може взяти до уваги один або декілька з таких чинників:

- **Якщо заявник діє від імені іншої особи, чи має він/вона необхідний дозвіл або чи є у нього/неї інші підстави для таких дій?**
- **Чи є заявник (або особа, від імені якої подана скарга) жертвою передбачуваного порушення?**

Необхідно довести, що передбачувану жертву особисто й безпосередньо зачепило законодавство, політика, практика, дія чи бездіяльність держави-учасниці, проти якої спрямована скарга. Недостатньо лише абстрактно оскаржувати законодавство або державну політику чи практику (так зване *actio popularis*), не демонструючи при цьому, яким чином це особисто зачіпає передбачувану жертву.

- **Чи є скарга сумісною з положеннями договору, на який робиться посилання?**

Передбачуване порушення має стосуватися права, на яке фактично поширюється захист даного договору. Наприклад, скарга, що передбачена Факультативним протоколом до Міжнародного пакту про громадянські та політичні права, не може стосуватися порушення права власності, оскільки даний Пакт не охороняє це право. У такому разі позов буде, висловлюючись юридичною мовою, неприйнятним *ratione materiae*.

- **Чи повинен відповідний комітет повторно розглядати факти і докази у справі, яка вже була розглянута національними судами?**

Комітети компетентні розглядати можливі порушення прав, гарантованих відповідними договорами, але не виступати в якості апеляційної інстанції стосовно національних судів і трибуналів. Вони не можуть, у принципі, розглядати рішення, що стосуються адміністративної, громадянської чи кримінальної відповідальності окремих осіб, а також не можуть розглядати питання про невинуватість або вину.

- **Чи є скарга достатньо обґрунтованою?**

Якщо відповідний комітет у світлі наданої їй інформації вважає, що заявник недостатньо повно представив/виклав факти й аргументи, він може відхилити відповідну справу в якості недостатньо обґрунтованої і, отже, неприйнятної.

- **Чи стосується заява подій, які мали місце після набрання чинності механізму подання та розгляду скарг для відповідної держави-учасниці?**
Як правило, комітет не розглядає скарги, якщо відповідні факти мали місце до цієї дати, оскільки скарга буде вважатися неприйнятною *ratione temporis*. Однак з цього правила бувають винятки, наприклад, коли наслідки розглянутої події призводять до триваючого порушення положень договору.
- **Чи було те ж саме питання подане на розгляд іншого міжнародного органу?**
Якщо воно було подане іншому договірному органу або регіональному механізму, такому як Міжамериканська комісія з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини, Європейський суд з прав людини, Африканська комісія з прав людини і народів або Африканський суд з прав людини і народів, комітети не можуть розглядати відповідну скаргу. Це правило має на меті запобігти непотрібному дублюванню на міжнародному рівні. Якщо питання було подане на розгляд іншому органу, то заявник повинен вказати це в першопочатковій скарзі, уточнивши орган, якому було передане відповідне питання.
- **Чи були вичерпані всі внутрішні засоби правового захисту?**
Як зазначалося вище, кардинальний принцип, що визначає прийнятність скарги, полягає в тому, що заявник повинен спочатку вичерпати всі відповідні засоби правового захисту, які є в державі-учасниці, перш ніж подати скаргу до комітету. Як правило, це включає в себе відстоювання скарги в національній системі правосуддя, за винятком випадків, коли є достатні докази того, що розгляд на національному рівні був не виправдано затягнутий або якщо він був би очевидно неефективним. Заявник повинен детально пояснити причини, за якими він вважає, що це загальне правило застосовувати не слід. Комітети вважають, що одні лише сумніви щодо ефективності того чи іншого засобу правового захисту не звільняють заявників від обов'язку його вичерпання. Крім того, якщо відповідна держава-учасниця вважає, що внутрішні засоби правового захисту не були вичерпані, вона має надати детальну інформацію про наявні ефективні засоби правового захисту.
- **Чи заважає розгляду скарги застереження, зроблене державою щодо відповідного договору!¹⁰**
Держава могла зробити застереження по суті відповідно до договору або застереження процедурного характеру щодо механізму

¹⁰ Застереження є офіційними заявами, за допомогою яких держави можуть обмежити зобов'язання, які вони беруть на себе відповідно до конкретного положення того чи іншого договору. Конкретні застереження держав див. <http://treaties.un.org/Pages/Treaties.aspx?Id=4&subid=A&lang=en> (по-силання перевірено 28 березня 2013 року).

розгляду скарг, що обмежує компетенцію комітету з розгляду певних повідомлень.

- **Чи є скарга зловживанням процедурою?**

У деяких випадках комітети можуть дійти висновку про те, що претензія є несерйозною, має сутяжницький характер або є неналежне використання процедури подання та розгляду скарг, і відхилити її як неприйнятну, наприклад, якщо одна й та ж особа неодноразово подає скарги в комітет з одного й того ж питання, незважаючи на те, що їх уже відхилили.

СУТЬ СКАРГИ

Після того, як комітет приймає рішення про прийнятність скарги, він переходить до розгляду її по суті, вказуючи причини, на підставі яких він робить висновок про наявність чи відсутність порушення відповідно до застосовних положень договору. Як зазначалося вище, ряд держав зробили застереження по суті, які можуть обмежити рамки зобов'язань щодо прав людини, узятих ними на себе згідно з відповідними договорами. У більшості випадків комітет буде відмовлятися розглядати скарги, що стосуються питань, охоплених застереженням, хоча у виняткових обставинах він може вважати застереження неприпустимим і приступити до розгляду скарги, незважаючи на зроблене застереження.

Інформація про те, що, на думку комітету, охоплюється сферою прав, які є в договорі, за який він відповідає, міститься в його рішеннях у конкретних справах¹¹, його так званих *зауваженнях загального порядку*, що мають тлумачення змісту різних статей, і його підсумкових зауваженнях за доповідями, які періодично представляють держави-учасниці.¹² Ці документи є доступними на веб-сайті УВКПЛ. Є також ціла низка наукових статей і підручників з юриспруденції різних комітетів.

РОЗГЛЯД СКАРГИ

Кожна справа розглядається комітетами на закритому засіданні. Хоча правила процедури деяких комітетів передбачають проведення частково

¹¹ Інформація про попередні рішення міститься в базі даних, що стосуються документів відповідного договірної органу (<http://tb.Ohchr.org/default.aspx>), або на веб-сторінці кожного комітету.

¹² Див. Універсальний покажчик з прав людини: www.ohchr.org/EN/HRBodies/Pages/UniversalHumanRightsIndexDatabase.aspx (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

усних слухань,¹³ на практиці скарги розглядаються лише на підставі письмової інформації, поданої заявником і державою-учасницею. Тому на практиці усні подання сторін або аудіо- чи аудіовізуальні докази не приймаються. Комітети також не намагаються проводити незалежну перевірку фактів і користуються лише інформацією, представленою сторонами.

Як загальне правило і для прискорення процедури комітети розглядають питання, що стосуються прийнятності та суті скарги, одночасно. Після цього застосовується загальна процедура, про яку говорилося вище, тобто після того, як повідомлення було отримано і зареєстровано, воно надсилається відповідній державі-учасниці, з тим щоб дати їй можливість подати зауваження. Потім можливість прокоментувати зауваження держави надається заявникові, після чого справа зазвичай готова для розгляду комітетом питань, що стосуються прийнятності та суті. Однак бувають ситуації, у яких комітет приймає рішення спочатку розглянути питання про прийнятність. У цьому разі державі буде запропоновано направити подання по суті лише в тому випадку, якщо комітет визнає заяву прийнятною. У будь-якому разі заявникові буде надана можливість подати коментарі щодо представлення держави-учасниці по суті.

Прийняте комітетом рішення перепроводжується заявникові та державі-учасниці одночасно. Один або кілька членів комітету можуть докласти до цього рішення окрему думку, якщо вони доходять іншого висновку, ніж більшість, або доходять, можливо, до того ж самого висновку, але з інших причин. Тексти остаточних рішень по суті (зазвичай званих міркуваннями) або рішень про неприйнятність розміщуються повністю на веб-сайті УВКПЛ як частина практики розгляду справ комітетами.

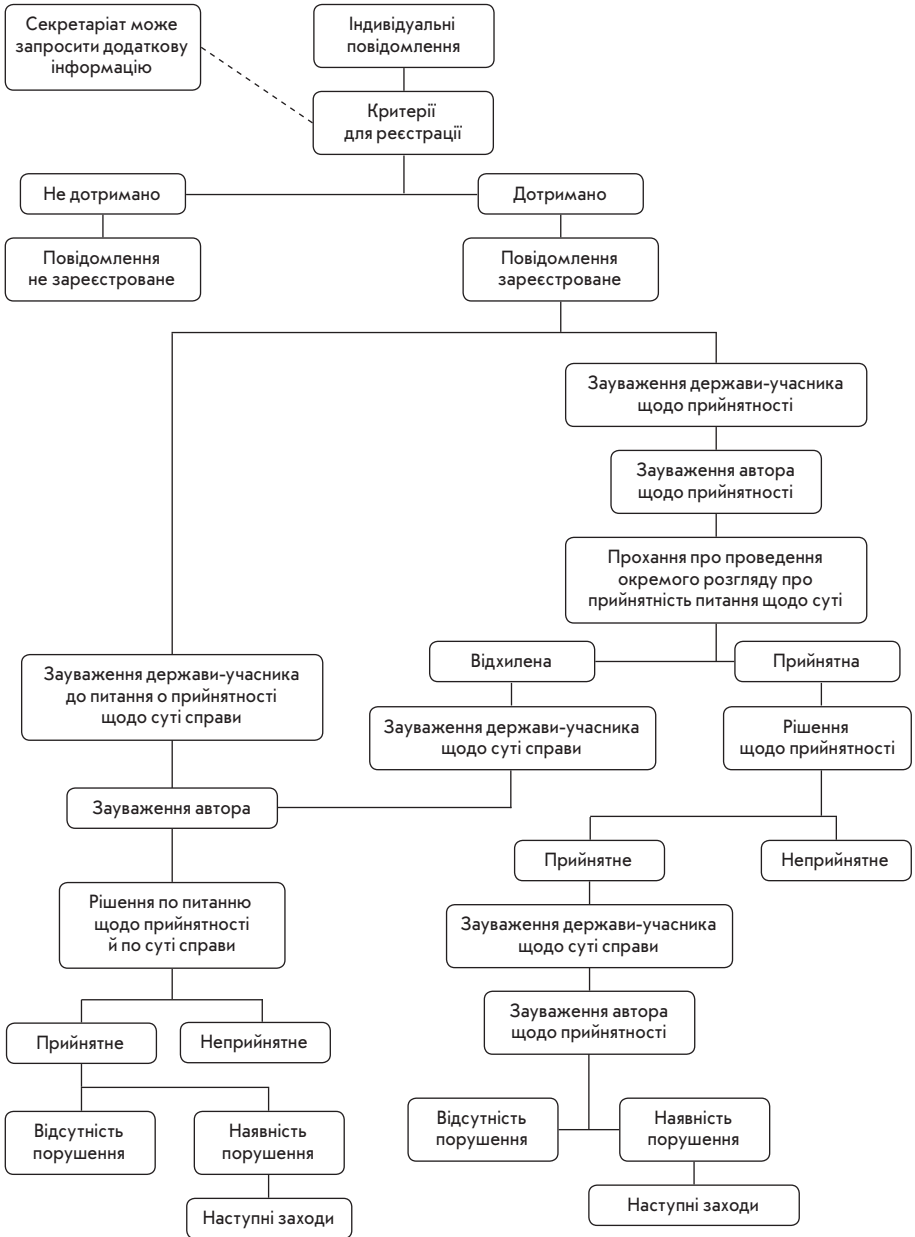
ЩО ВІДБУВАЄТЬСЯ ПІСЛЯ ПРИЙНЯТТЯ КОМІТЕТОМ РІШЕННЯ У СПРАВІ!

З самого початку слід зазначити, що рішення комітетів не підлягають оскарженню і що їх рішення, як правило, є остаточними. Доля справи в майбутньому залежить від характеру прийнятого рішення.

Якщо комітет приймає рішення про те, що представлені йому факти свідчать про порушення державою-учасницею прав заявника згідно з договором, він пропонує державі-учасниці надати інформацію про заходи, які вона вжила щодо зроблених ним висновків і рекомендацій. Якщо комітет приймає рішення про відсутність порушення договору або про неприйнятність скарги, розгляд справи припиняється.

¹³ Див. нижче інформацію про процедури Комітету проти катувань, Комітету з ліквідації расової дискримінації та Комітету з прав дитини.

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СПРАВ

Рішення комітетів є авторитетним тлумаченням відповідних договорів. У них містяться рекомендації відповідній державі-учасниці, проте вони не мають для неї обов'язкової юридичної сили. Всі комітети розробили процедури для здійснення контролю за тим, чи виконали держави-учасниці їх рекомендації (так звані процедури подальших дій), оскільки вони вважають, що, прийнявши процедури подання та розгляду скарг, держави-учасниці також погодилися поважати висновки комітетів.

Якщо той чи інший комітет доходить висновку про наявність порушення договору, державі пропонується представити впродовж 180 днів інформацію про заходи, вжиті нею з метою виконання рекомендацій. Відповідь держави потім перепроводжується заявникові для подання коментарів. Якщо держава-учасниця не вживає належних заходів, комітет продовжує розглядати справу в рамках процедури наступних дій. Це означає продовження діалогу з державою-учасницею, і справа залишається відкритою до вжиття задовільних заходів. Інформація, що стосується подальших заходів у зв'язку з міркуваннями і рекомендаціями комітетів, не є конфіденційною, і засідання, на яких ця інформація обговорюється, є відкритими.

II. ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕДУР ЗГІДНО З РІЗНИМИ ДОГОВОРАМИ

A. ПРОЦЕДУРА ЗГІДНО З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ ДО МІЖНАРОДНОГО ПАКТУ ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ТА ПОЛІТИЧНІ ПРАВА

Міжнародний пакт про громадянські та політичні права, прийнятий у 1966 році, охоплює широкий спектр громадянських і політичних прав, таких як право на життя, право на справедливий судовий розгляд, свобода вираження думок, рівність перед законом і заборона дискримінації. Індивідуальні права, на які можна посилатися в Комітеті з прав людини, викладені в Частині III Пакту (статті 6–27). Механізм подання та розгляду скарг про передбачувані порушення цих статей передбачено першим Факультативним протоколом до Пакту — окремим договором, відкритим для держав-учасниць Пакту. Держави, які стали учасницями Факультативного протоколу, визнають повноваження Комітету з прав людини — групи в складі 18 незалежних експертів, які засідають тричі на рік, — на отримання в рамках своєї юрисдикції скарг від окремих осіб про передбачувані порушення їх прав відповідно до Пакту.¹⁴

Подробиці процедури

Скарги згідно з Факультативним протоколом до Пакту, які на перший погляд містять необхідні елементи, передаються Спеціальному доповідачеві Комітету з новим повідомлень і тимчасових заходів, який приймає рішення про те, чи слід справу зареєструвати і доставити державі-учасниці для подання зауважень. З огляду на велику число скарг, що подаються Комітету, період часу з моменту первинного подання скарги й до прийняття Комітетом остаточного рішення може складати декілька років.

Згідно з Факультативним протоколом обмеження за часом для подання скарг Комітету не існує. Водночас для запобігання можливим зловживанням щодо цього Комітет включив у свої правила процедури окреме

¹⁴ 14 Більш детально інформацію про Комітет з прав людини див. у «Викладі фактів» № 15 УВКПЛ або на веб-сайті Комітету <http://www2.ohchr.org/english/bodies/hrc/index.htm> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

правило, що стосується затримок у поданні. Згідно з нинішнім правилом 96с) затримка в поданні не є автоматично зловживанням правом на подання скарги. Однак таке зловживання може мати місце в тому випадку, якщо заявник подав скаргу після закінчення п'яти років після вичерпання національних засобів правового захисту або — у тих випадках, коли це може бути застосовано, — після закінчення трьох років після завершення іншої процедури міжнародного розслідування або врегулювання, за винятком випадків, коли є причини, що виправдовують затримку з урахуванням усіх обставин відповідної справи.

Комітет з прав людини не може розглядати скаргу в тому разі, якщо те ж питання розглядається в той же самий час іншим механізмом міжнародного розслідування чи врегулювання. Деякі держави-учасниці зробили застереження з метою виключення компетенції Комітету не тільки стосовно справ, які вже перебувають на розгляді, але й стосовно справ, які були розглянуті іншим міжнародним механізмом і за якими було прийнято рішення. Комітет вважає, що процедура розгляду скарг Ради з прав людини, спеціальні доповідачі або робочі групи не є таким механізмом. Отже, скарга до Комітету з прав людини не буде визнана неприйнятною, якщо вона також була представлена одному з цих механізмів Ради з прав людини.

Щодо того, що саме є «тим же питанням», Комітет вважає, що під цим розуміється той же заявник, ті ж факти й ті ж основні права. Факти, які були представлені іншим міжнародним механізмом, можуть подаватися до Комітету в тому разі, якщо Пакт передбачає більш широкий захист. Крім того, скарги, відхилені іншими міжнародними механізмами з процедурних підстав, не вважаються розглянутими по суті; отже, ті ж самі факти можуть бути передані на розгляд Комітету.

Комітет з прав людини визначив ряд винятків із правила про те, що він не може розглядати факти, що мали місце до набрання чинності Факультативного протоколу для відповідної держави-учасниці. Так, Комітет розгляне скаргу, яка стосується фактів, що мали місце до дати набрання чинності Протоколу, якщо після цієї дати було прийнято відповідне судове рішення або будь-яку іншу державну постанову, що виправдовує ці факти.

В. ПРОЦЕДУРА ВІДПОВІДНО ДО КОНВЕНЦІЇ ПРОТИ КАТУВАНЬ ТА ІНШИХ ЖОРСТОКИХ, НЕЛЮДЯНИХ АБО ТАКИХ, ЩО ПРИНИЖУЮТЬ ГІДНІСТЬ, ВИДІВ ПОВОДЖЕННЯ ТА ПОКАРАННЯ

Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поведінки та покарання була прийнята 10 грудня 1984 року. Вона забороняє катування і жорстокі, нелюдські або

такі, що принижують гідність, види поведження та покарання і серед інших зобов'язань вимагає від держав-учасниць не повертати осіб до країни, якщо є серйозні підстави вважати, що їм буде загрожувати там застосування катувань. Вона також передбачає ряд заходів, спрямованих на забезпечення того, щоб акти катування, де б вони не відбувалися, належним чином розслідувалися і каралися. Основні зобов'язання викладені в частині I Конвенції (статті 1–16), а механізм отримання та розгляду скарг — у статті 22. Держави-учасниці можуть заявити відповідно до цієї статті, що вони визнають компетенцію Комітету проти катувань — групи в складі 10 незалежних експертів, які засідають двічі на рік, — розглядати скарги від окремих осіб про можливі порушення їх прав за Конвенцією.¹⁵

Велика кількість скарг подається прохачами притулку, які стверджують, що в разі виселення в їхню країну походження їм загрожуватиме небезпека зазнати катувань. Таким чином, Комітету належить визначити, чи можуть держави, проти яких подані скарги, порушити положення статті 3 Конвенції в разі виселення відповідних осіб.

Подробиці процедури

Скарга буде визнана неприйнятною не тільки в тому разі, якщо вона розглядається в рамках іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання, але і в тому разі, якщо з того ж самого питання в минулому вже було прийняте рішення в рамках такої процедури.¹⁶ Крім того, у правилах процедури Комітету йдеться про те, що скарга може бути відхилена як неприйнятна в тому разі, якщо період часу, що минув з моменту вичерпання національних засобів правового захисту, є настільки невинувато тривалим, що це невинувато ускладнює розгляд скарги Комітетом або державою-учасницею.

У процесі розгляду тієї чи іншої справи Комітет може, слідуючи своїм правилам процедури, запросити сторони взяти участь у конкретних закритих засіданнях для представлення подальших роз'яснень або відповідей на питання, що стосуються суті скарги. Однак, такі випадки є винятковими, і якщо заявник не може особисто бути присутнім на засіданні, це не впливає на розгляд справи.

Якщо Комітет дійшов висновку про те, що своєю дією або передбачуваною дією, наприклад, у разі очікуваного виселення в країну, де особі може загрожувати застосування катувань, держава порушила або може пору-

¹⁵ Більш детальну інформацію про Комітет проти катувань див. у «Викладі фактів» № 17 УВКПЛ або на веб-сайті Комітету <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cat/index.htm> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

¹⁶ Див. Пункт 4 а) статті 22 Конвенції.

шити свої зобов'язання за Конвенцією як держава-учасниця, він направляє державі-учасниці своє рішення з проханням подати протягом 90 днів інформацію про виконання рекомендацій.

У світлі представленої інформації Комітет вживає таких наступних заходів, які можна вважати необхідними згідно з його процедурою подальших дій.

С. ПРОЦЕДУРА ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Міжнародна конвенція про ліквідацію всіх форм расової дискримінації, прийнята 21 грудня 1965 року, закріплює ряд зобов'язань держав-учасниць для забезпечення правового і практичного здійснення права не піддаватися расовій дискримінації. Основні зобов'язання закріплені в Частині I Конвенції (статті 1-7). Держави-учасниці можуть зробити заяву відповідно до статті 14 про визнання компетенції Комітету з ліквідації расової дискримінації — групи з 18 незалежних експертів, які засідають двічі на рік, — розглядати скарги окремих осіб або груп осіб, що стосуються передбачуваних порушень їхніх прав згідно з Конвенцією.¹⁷

Згідно з пунктом 2 статті 14 держава-учасниця може заснувати національний орган, який буде компетентний приймати і розглядати петиції від окремих осіб та груп осіб, які заявляють, що вони є жертвами порушення їхніх прав, закріплених у Конвенції, і які вичерпали інші доступні внутрішні засоби правового захисту.

Подробиці процедури

Скарги згідно з цією Конвенцією можуть подаватися не тільки окремими особами або від імені окремих осіб, але й групами осіб або від імені цих груп. Скарги мають надаватися *протягом шести місяців* з моменту прийняття остаточного рішення у справі національним органом влади.

Той факт, що те ж саме питання розглядається в рамках іншої міжнародної процедури або що по ньому вже було прийнято рішення, не буде вважатися перешкодою для прийнятності скарги.

Після реєстрації скарги у держави-учасниці є три місяці для направлення подання щодо питання про прийнятність скарги або, при відсутності заперечень з цього питання, по суті справи. Якщо держава-учасниця заперечує

¹⁷ Більш детальну інформацію про Комітет з ліквідації расової дискримінації див. у «Викладі фактів» № 12 УВКПЛ або на веб-сторінці Комітету <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cerd/index.htm> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

прийнятність, у заявника є шість тижнів терміну для надання коментарів щодо зауважень держави-учасниці. Після цього Комітет прийме рішення з питання про прийнятність. Якщо Комітет зробить висновок про те, що справа є прийнятною, у держави-учасниці є ще три місяці для подання зауважень по суті справи. Після цього заявник має шість тижнями терміну для надання коментарів до прийняття Комітетом остаточного рішення по суті даної справи. Якщо, як альтернативний варіант, держава-учасниця не має заперечень проти прийнятності скарги і подає зауваження виключно по суті справи, заявник також має шість тижнями терміну для надання коментарів до прийняття Комітетом остаточного рішення по суті справи.

Правила процедури¹⁸ Комітету з ліквідації расової дискримінації дозволяють йому запрошувати особу, яка подала скаргу (або його/її представників), і представників держави-учасниці для участі в розгляді справи з метою представлення додаткової інформації або відповідей по суті справи. Однак такі випадки є винятковими, і відсутність у заявника можливості бути присутнім особисто не впливає на розгляд справи.

У тих випадках, коли Комітет приймає рішення (що називається думкою) по суті скарги, він часто робить пропозиції та/або рекомендації, навіть якщо він дійшов висновку про те, що порушення Конвенції не було. Ці пропозиції або рекомендації можуть бути загальними або конкретними і адресовані або відповідній державі-учасниці, або всім державам-учасницям Конвенції.

D. ПРОЦЕДУРА ЗГІДНО З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ ДИСКРИМІНАЦІЇ СТОСОВНО ЖІНОК

Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок, прийнята 18 грудня 1979 року, гарантує право всіх жінок не зазнавати дискримінації й закріплює зобов'язання держав-учасниць, спрямоване на забезпечення правового і практичного здійснення цього права. Основні зобов'язання викладені в Частинах I–IV Конвенції (статті 1–16).

Механізм Конвенції щодо подання та розгляду скарг передбачений її Факультативним протоколом, який був прийнятий 6 жовтня 1999 року. Він є окремим договором, відкритим для держав-учасниць Конвенції. Держави, які стали учасницями Факультативного протоколу, визнають компетенцію Комітету з ліквідації дискримінації щодо жінок — групи в складі 23 незалежних експертів, які засідають тричі на рік, — отримувати скарги

¹⁸ Див. пункт 5 правила 94.

ги від осіб, на яких поширюється їх юрисдикція і які стверджують, що вони є жертвами порушень їхніх прав за Конвенцією¹⁹.

Скарги, що розглядаються Комітетом відповідно до процедури подання та розгляду скарг, охоплюють такі питання, як незабезпечення владою держави належного захисту для жінок, які стали жертвами побутового насильства; примусова стерилізація; стереотипи, що стосуються права жінок на справедливий судовий розгляд; відсутність законів і положень, що регулюють доступ до абортів за медичними показаннями; умови утримання під вартою, що не враховують особливі потреби жінок; або неналежна медична допомога в зв'язку з вагітністю, яка спричинила за собою смерть жертви.

Подробиці процедури

Скарга буде визнана неприйнятною не тільки в тому разі, якщо вона розглядається в рамках іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання, але й у тому разі, якщо вона вже була розглянута в рамках такої процедури.

У тих випадках, коли Комітет приймає рішення (офіційно називається *міркування*) по суті справи, він також дає рекомендації щодо засобів правового захисту, які мають бути забезпечені державою-учасницею. Рекомендації можуть мати загальний характер, торкаючись питань політики в державі-учасниці, або конкретний характер, з огляду на розглянуту справу. До числа різних рекомендацій Комітету входять такі: заходи, спрямовані на припинення порушень щодо жертви; забезпечення для жертви реституції, компенсації і реабілітації; правова реформа та зміни в політиці і практиці, які суперечать положенням Конвенції; заходи щодо попередження повторення порушення.

Протягом шести місяців з дати отримання рішення та рекомендацій Комітету держава-учасниця зобов'язана подати письмову відповідь з детальним зазначенням будь-яких вжитих нею заходів. Згодом Комітет може запропонувати державі-учасниці подати додаткову інформацію. Вона може бути представлена у вигляді оновленої інформації в наступній періодичній доповіді держави-учасниці²⁰ Комітету.

Періодичні звіти, що подаються державами-учасницями згідно зі статтею 18 Конвенції.

¹⁹ Більш детальну інформацію про Комітет з ліквідації дискримінації стосовно жінок див. на його веб-сайті: <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cedaw/index.htm> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

²⁰ Періодичні доповіді, надані державами-учасницями відповідно до статті 18 Конвенції.

Е. ПРОЦЕДУРА ЗГІДНО З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ІНВАЛІДІВ

Конвенція про права інвалідів, прийнята 13 грудня 2006 року, сприяє повному здійсненню інвалідами їх прав людини і основних свобод та закріплює зобов'язання держав-учасниць, спрямовані на забезпечення правового і практичного здійснення цих прав і свобод.

Механізм подання та розгляду скарг відповідно до Конвенції передбачено її Факультативним протоколом, який був прийнятий у той же день. Він є окремим договором, відкритим для держав-учасниць Конвенції. Держави, які стали учасницями Факультативного протоколу, визнають компетенцію Комітету з прав інвалідів — групи в складі 18 незалежних експертів, які засідають двічі на рік, — отримувати скарги від окремих осіб, на яких поширюється їх юрисдикція і які стверджують, що вони є жертвами порушення положень Конвенції²¹.

Подробиці процедури

Скарги повинні подаватися в письмовій або в іншій формі, яка дозволяє перепровадити державі-учасниці розбірливо написану копію її змісту.

Скарга буде визнана неприйнятною не тільки в тому разі, якщо те ж саме питання розглядається в рамках іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання, але і в тому разі, якщо воно вже було розглянуте в рамках такої процедури або самим Комітетом.

Комітет з прав інвалідів застосовує критерії, закріплені в статті 12 Конвенції про права інвалідів, яка визнає правоздатність заявника або передбачуваної жертви, незалежно від того, чи визнається ця правоздатність у державі-учасниці, проти якої спрямована скарга.

У відповідності до своїх правил процедури Комітет може отримувати через Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй будь-яку документацію від організацій у рамках системи Організації Об'єднаних Націй або інших органів, яка може сприяти розгляду скарги. У цьому разі для забезпечення процесуальної рівності кожній стороні буде надана можливість представити протягом установлених термінів коментарі щодо такої документації або інформації.

²¹ Більш детальну інформацію про Комітет з прав інвалідів див. на його веб-сайті www.ohchr.org/EN/HRBodies/CRPD/Pages/CRPDIndex.aspx (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

Ф. ПРОЦЕДУРА ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ДЛЯ ЗАХИСТУ ВСІХ ОСІБ ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗНИКНЕНЬ

Міжнародна конвенція для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень, прийнята 20 грудня 2006 року, накладає зобов'язання на держави-учасниці захищати всіх осіб від насильницьких зникнень і боротися з безкарністю за вчинення злочину насильницького зникнення. Основні зобов'язання викладені в Частині I Конвенції (статі 1–25). Конвенція передбачає механізм подання та розгляду індивідуальних скарг. Держави-учасниці можуть зробити заяву відповідно до статті 31 про визнання компетенції Комітету з насильницьких зникнень — групи в складі 10 незалежних експертів, які засідають двічі на рік, — розглядати скарги від окремих осіб, які знаходяться під їхньою юрисдикцією, на передбачувані порушення відповідним державою їх прав згідно з Конвенцією.²²

Комітет компетентний розглядати лише ті насильницькі зникнення, які почалися після набуття чинності Конвенцією. У тому разі, якщо держава стала учасницею Конвенції після набрання нею чинності, зобов'язання цієї держави щодо Комітету стосуються лише тих насильницьких зникнень, які почалися після набуття чинності Конвенцією для цієї держави.

Комітет слід відрізнити від Робочої групи з насильницьких або недобровільних зникнень — органу в складі п'яти незалежних експертів, заснованого у 1980 році існуючого в той час Комісією з прав людини Організації Об'єднаних Націй. Робоча група розглядає випадки насильницьких зникнень, що ймовірно мали місце в будь-якій частині світу. Однак, на відміну від Комітету, основний мандат Робочої групи полягає не в контролі за здійсненням Конвенції в державах-учасниках, а в наданні сприяння родичам у встановленні долі та місцезнаходження їх зниклих членів сім'ї.²³

Подробиці процедури

Скарга вважається неприйнятною, якщо те же саме питання розглядається в рамках іншої аналогічної процедури міжнародного розслідування чи врегулювання.

У тому разі, коли Комітет направляє скаргу державі-учасниці, вона має подати протягом чотирьох місяців письмові роз'яснення або заяви, що стосуються прийнятності та суті справи, а також будь-якого засобу правового захисту, який може бути наданий у зв'язку з даною справою .

²² Більш детальну інформацію про Комітет з насильницьких зникнень див. на його веб-сайті www.ohchr.org/EN/HRBodies/CED/Pages/CEDIndex.aspx (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

²³ Див. «Виклад фактів» № 6 УВКПЛ.

У будь-який момент після отримання скарги і до прийняття рішення щодо суті справи Комітет може розглядати відповідну документацію від органів, спеціалізованих установ, фондів, програм і механізмів Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організації, включаючи регіональні міжурядові організації або органи, а також державні установи, агентства чи бюро, які можуть сприяти розгляду справи. Однак Комітет повинен надати державі і заявникові можливість подати протягом встановлених строків коментарі щодо такої інформації.

Г. ПРОЦЕДУРА ВІДПОВІДНО ДО МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ ПРО ЗАХИСТ ПРАВ УСІХ ТРУДЯЩИХ-МІГРАНТІВ І ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ

Міжнародна конвенція про захист прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей, прийнята 18 грудня 1990 року, покладає зобов'язання на держави-учасниці захищати та гарантувати всеосяжне зведення прав трудящих-мігрантів і членів їх сімей. Основні зобов'язання викладені в Частинах II–VI Конвенції (статті 7–71). Конвенція передбачає свій власний механізм подання та розгляду індивідуальних скарг. Держави-учасниці можуть зробити заяву відповідно до статті 77 про визнання компетенції Комітету із захисту прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей — групи в складі 14 незалежних експертів, які засідають двічі на рік, — розглядати скарги від окремих осіб або груп осіб щодо передбачуваних порушень їхніх прав згідно з Конвенцією.²⁴ Механізм подання та розгляду індивідуальних скарг набере чинності після того, як 10 держав-учасниць Конвенції зроблять заяву відповідно до її статті 77. Оскільки передбачений Конвенцією механізм подання та розгляду скарг ще не набрав чинності, Комітет ще не розробив правила процедури і практику, що стосується індивідуальних скарг.

Після набрання чинності механізму подання та розгляду скарг особи, які підпадають під юрисдикцію держави-учасниці, яка зробила заяву відповідно до статті 77 (або особи, що діють від їх імені), можуть подавати скарги до Комітету, що містять твердження про те, що їхні індивідуальні права, закріплені в Конвенції, були порушені державою-учасницею.

Скарга буде вважатися неприйнятною, якщо те ж саме питання було розглянуто або розглядається в рамках іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання.

²⁴ Більш детальну інформацію про Комітет із захисту прав усіх трудящих-мігрантів і членів їх сімей див. у «Викладі фактів» № 24 УВКПЛ або на веб-сайті Комітету <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cmw/index.htm> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

Н. ПРОЦЕДУРА ЗГІДНО З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ ДО МІЖНАРОДНОГО ПАКТУ ПРО ЕКОНОМІЧНІ, СОЦІАЛЬНІ ТА КУЛЬТУРНІ ПРАВА

Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, прийнятий 16 грудня 1966 року, накладає зобов'язання на держави-учасниці вживати заходів, в індивідуальні порядку і в порядку міжнародної допомоги та співробітництва, у максимальних межах наявних у них ресурсів з метою забезпечення поступово повного здійснення економічних, соціальних і культурних прав. Механізм подання та розгляду скарг, який стосується Пакту, передбачений його Факультативним протоколом, який був прийнятий 10 грудня 2008 року. Він є окремим договором, відкритим для держав-учасниць Пакту. Держави, які стали учасницями Факультативного протоколу, визнають компетенції Комітету з економічних, соціальних і культурних прав — групи в складі 18 незалежних експертів, які засідають двічі на рік, — отримувати скарги від осіб, які відносяться до їхньої юрисдикції, щодо запропонованих порушень їх прав за Пактом.²⁵ У 2012 році Комітет прийняв тимчасові правила процедури, які застосовуються до заяв, поданих згідно з Факультативним протоколом.

Згідно з Факультативним протоколом, Комітет може сприяти дружньому врегулюванню поданих йому скарг на будь-якому етапі процедури і до прийняття остаточного рішення по суті справи. Процедура дружнього врегулювання проводиться на підставі згоди сторін і є конфіденційною. Комітет може припинити свої зусилля щодо сприяння процедурі дружнього врегулювання, якщо він доходить висновку про те, що дане питання навряд чи може бути вирішене або що будь-яка зі сторін не згодна застосовувати таку процедуру, вирішує припинити її або не демонструє необхідної волі для досягнення дружнього врегулювання на основі поваги зобов'язань, викладених у Пакті. Після того, як обидві сторони безумовно погодилися з дружнім врегулюванням, Комітет приймає рішення з викладенням фактів і досягнутого рішення. У всіх випадках дружнє врегулювання має ґрунтуватися на повазі зобов'язань, викладених у Пакті. Якщо ніякого дружнього врегулювання досягнуто не було, Комітет продовжує розгляд скарги відповідно до звичайної процедури.

Згідно з Факультативним протоколом, держави-учасниці зобов'язані вживати належних заходів для забезпечення того, щоб особи, які знаходяться під їх юрисдикцією, не зазнавали в будь-якій формі жорстокого поводження чи залякування внаслідок направлення повідомлень Комітету

²⁵ Більш детальну інформацію про Комітет з економічних, соціальних та культурних прав див. у «Викладі фактів» № 16 УВКПЛ або на веб-сайті Комітету <http://www2.ohchr.org/english/bodies/cescr/index.htm> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

в зв'язку з поданою йому скаргою. Якщо Комітет отримує достовірну інформацію про те, що держава-учасниця не виконало це зобов'язання, він може просити державу представити роз'яснення і вжити заходів, з тим щоб покінчити з цією ситуацією.

Комітет може, при необхідності, відмовляти в розгляді скарги, якщо вона не свідчить про явне обмеження прав її автора, за винятком тих випадків, коли Комітет вважає, що скарга порушує серйозне питання загальної значущості.

Подробиці процедури

Факультативний протокол встановлює термін для подання скарг Комітету. Скарга має бути подана протягом одного року після вичерпання національних засобів правового захисту, за винятком випадків, коли автор може довести, що зробити це було неможливо.

У будь-який момент після отримання скарги і до прийняття рішення по суті справи Комітет може брати до відома відповідні матеріали інших органів, спеціалізованих установ, фондів, програм і механізмів Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій, включаючи регіональні системи захисту прав людини, які можуть сприяти розгляду справи, за умови, що Комітет надає державі-учасниці та заявникові можливість дати коментарі щодо таких матеріалів.

При розгляді скарг Комітет розглядає доцільність заходів, вжитих державою-учасницею в зв'язку зі здійсненням прав, викладених у Пакті. При цьому Комітет враховує, що держава-учасниця має право вжити низку можливих заходів політики для досягнення цієї мети.

Комітет може просити державу-учасницю включити інформацію про будь-які заходи, вжиті у відповідь на його міркування, рекомендації або угоди про дружнє врегулювання, у його періодичні доповіді про загальне виконання Пакту.²⁶

I. ПРОЦЕДУРА ЗГІДНО З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ДИТИНИ, ЩО СТОСУЄТЬСЯ ПРОЦЕДУРИ ПОВІДОМЛЕНЬ²⁷

Конвенція про права дитини, прийнята 20 листопада 1989 року, накладає зобов'язання на держави-учасниці, що стосуються дотримання прав ди-

²⁶ Доповіді, які подаються відповідно до статей 16 і 17 Пакту.

²⁷ На момент складання цього документа Факультативний протокол щодо процедури повідомлень, ще не набрав чинності.

тини. Основні зобов'язання викладені в Частині I Конвенції (статті 1–41), а також у її Факультативному протоколі, що стосується торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії, та її Факультативному протоколі, що стосується участі дітей у збройних конфліктах. Механізм подання та розгляду скарг, що відноситься до Конвенції, передбачений її Факультативним протоколом, що стосується процедури повідомлень, який був прийнятий 19 грудня 2011 року. Він є окремим договором, відкритим для держав-учасниць Конвенції та її двох основних Факультативних протоколів. Держави, які стали учасницями Факультативного протоколу, що стосується процедури повідомлень, визнають компетенції Комітету про права дитини — групи в складі 18 незалежних експертів, що засідають двічі на рік, — отримувати скарги від осіб, які відносяться до їх юрисдикції, щодо передбачуваних порушень їхніх прав за Конвенцією та її двох основних Факультативних протоколів.²⁸ У січні 2013 року Комітет прийняв правила процедури, які застосовуються щодо скарг, які подаються відповідно до Факультативного протоколу.

Скарги можуть подаватися особами або групами осіб, які стверджують, що вони є жертвою (жертвами) порушення Конвенції та/або основних Факультативних протоколів до неї, незалежно від того, чи визнається їх правоздатність у державі-учасниці, проти якої спрямована скарга. Скарги можуть також подаватися їх призначеними представниками або іншими особами, які діють від імені передбачуваної жертви (жертв) з її (їх) явно вираженої згоди. Згідно з правилами процедури Комітету, при наявності підозр у тому, що, незважаючи на згоду жертви, представництво може бути результатом неналежного тиску або примусу, Комітет може запитати додаткову інформацію або документи, у тому числі з джерел, які виступають у якості третіх сторін, які доводять, що подання скарги від імені передбачуваної жертви не є результатом неналежного тиску або примусу і відповідає найкращим інтересам дитини.

Скарги можуть подаватися від імені передбачуваної жертви без такої явно вираженої згоди за умови, що заявник може обґрунтувати своє звернення і Комітет визнає його таким, що відповідає найкращим інтересам дитини. По можливості передбачувана жертва, від чийого імені подається скарга, може повідомлятися про скаргу, і її поглядам приділяється належна увага згідно з її віком і зрілістю.

Комітет може сприяти досягненню дружнього врегулювання поданих йому скарг. Дружнє врегулювання має ґрунтуватися на повазі зобов'язань, викладених у Конвенції та/або основних Факультативних протоколах до неї.

²⁸ Більш детальну інформацію про Комітет див. на його веб-сайті <http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/index.htm> (посилання перевірено 28 березня 2013 року).

Комітет не приймає угод про дружнє врегулювання, які не ґрунтуються на повазі таких зобов'язань.

Подробиці процедури

Факультативний протокол передбачає термін для направлення початкових представлень. Скарга має бути подана протягом одного року після вичерпання внутрішніх засобів правового захисту, за винятком випадків, коли заявник може довести, що зробити це було неможливо.

Скарга є неприйнятною, якщо те ж саме питання вже було розглянуто Комітетом або вже був розглянутий або розглядається в рамках іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання.

Комітет може прийняти рішення запропонувати заявникові та/або жертві, а також представникам відповідної держави-учасниці подати додаткові роз'яснення або відповіді на питання по суті справи особисто чи за допомогою відео- або телеконференцій, якщо, на думку Комітету, це відповідає найкращим інтересам дитини. Усі слухання проводяться в ході закритих засідань. Слухання передбачуваних жертв не проводяться у присутності представників держави, за винятком випадків, коли про це просять передбачувані жертви і Комітет вважає, що це відповідає інтересам дитини. На слуханнях передбачуваних жертв Комітет гарантує використання процедур, що відповідають інтересам дитини, і забезпечує, щоб їхнім думкам приділялася належна увага згідно з їх віком і зрілістю.

ДОДАТКИ

Додаток I
ЗРАЗОК ФОРМУЛЯРА
ДЛЯ ПОДАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ ЗГІДНО
З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ
ДО МІЖНАРОДНОГО ПАКТУ
ПРО ГРОМАДЯНСЬКІ ТА ПОЛІТИЧНИХ ПРАВ,
КОНВЕНЦІЄЮ ПРОТИ КАТУВАНЬ
АБО МІЖНАРОДНОЇ КОНВЕНЦІЇ
ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ ФОРМ
РАСОВОЇ ДИСКРИМІНАЦІЇ

Прохання вказати, на яку з вищевказаних процедур Ви посилаєтеся:

.....
.....

Дата:

I. Інформація про заявників:

Прізвище: Ім'я:

Громадянство: Дата і місце народження:

Адреса для отримання кореспонденції у зв'язку з цією скаргою:

.....
.....

Скарга подається:

від Вашого імені від імені іншої особи

Якщо скарга подається від імені іншої особи, прохання подати такі дані про цю іншу особу:

Прізвище: Ім'я:

Громадянство: Дата і місце народження:

Адреса або нинішнє місцезнаходження:

.....
.....
.....

Якщо Ви дієте з відома або за згодою цієї особи, надішліть листа із зазначенням, наданим цією особою дозволу на подачу Вами цієї скарги:

.....

або

Якщо Ви не маєте такого дозволу, прохання пояснити характер Ваших відносин з цією особою:

.....

і детально вкажіть причину, з якої Ви вважаєте за необхідне представляти дану скаргу від його або її імені:

.....

II. Держава, якої це стосується/порушені статті

Назва держави, яка або є учасником Факультативного протоколу (в разі скарг до Комітету з прав людини), або зробила відповідну заяву (в разі скарг до Комітету проти катувань або Комітету з ліквідації расової дискримінації):

.....

Статті Пакту або Конвенції, які, як передбачається, були порушені:

.....

.....

.....

III. Вичерпання національних засобів правового захисту/застосування інших міжнародних процедур

Заходи, вжиті передбачуваними жертвами або від їхнього імені для забезпечення правового захисту у відповідній державі від передбачуваного порушення. Вкажіть детально процедури, які були використані, включаючи звернення до судів та інших державних органів, які заяви Ви робили, коли і які їхні результати:

.....

.....

.....

Якщо Ви не вичерпали ці засоби правового захисту з тієї причини, що їх застосування було б невинувато затягнутими, що вони були б неефективними, що вони не є у Вашому розпорядженні або з якоїсь іншої причини, прохання детально роз'яснити Ваші доводи:

.....

.....

.....

Чи подавали Ви це ж питання для розгляду відповідно до будь-якої іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання (наприклад, у Міжамериканську комісію з прав людини, Європейський суд з прав людини або Африканську комісію з прав людини і народів)? Так Ні

Якщо так, то докладно вкажіть, які процедури були використані або використовуються, які заяви Ви зробили, коли і які їхні результати:

.....
.....
.....

IV. Викладені в скарзі факти

Викладіть детально в хронологічному порядку факти та обставини передбачуваних порушень. Додайте всі питання, які можуть стосуватися оцінки і розгляду Вашої конкретної справи. Прохання пояснити, яким чином, на Вашу думку, викладені факти та обставини порушують Ваші права.

.....
.....
.....

Підпис автора:

[Пунктирні лінії лише вказують ті місця, у яких Вам необхідно надати відповіді. Ви можете викладати свої відповіді настільки детально, наскільки це необхідно.]

V. Перелік допоміжних документів

(копії, а не оригінали, які повинні бути включені до скарги)

- Письмовий дозвіл (якщо Ви подаєте скаргу від імені іншої особи і не пояснюєте яким-небудь іншим чином відсутність конкретного дозволу)
- Рішення національних судів і влади щодо Вашої скарги (бажано представити також копію відповідного національного законодавства)
- Скарги і рішення відповідно до будь-якої іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання
- Будь-які документи чи інші наявні у Вашому розпорядженні свідчення, які підтверджують викладені Вами в частині IV факти Вашої скарги та/або Ваші доводи про те, що викладені факти є порушенням Ваших прав

Якщо Ви не додасте вищевказаної інформації і її потрібно буде запитати безпосередньо у Вас або якщо супутня документація не представлена робочими мовами Секретаріату (англійською, іспанською, російською або французькою), на розгляд Вашої скарги може знадобитися більше часу.

Додаток II
ЗРАЗОК ФОРМУЛЯРА
ДЛЯ ПОДАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ
ЗГІДНО З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ
ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ЛІКВІДАЦІЮ ВСІХ
ФОРМ ДИСКРИМІНАЦІЇ СТОСОВНО ЖІНОК

I. Інформація про автора (авторів) повідомлення

- Прізвище:
- Ім'я:
- Дата та місце народження:
.....
- Національність/громадянство:
.....
- Номер паспорта/посвідчення особи (якщо є):
.....
- Стать:
- Сімейний стан/діти:
- Професія:
- Етнічне походження, віросповідання, соціальна група (якщо це стосується справи):
- Нинішній адреса:
.....
- Поштова адреса для конфіденційної кореспонденції (якщо вона відрізняється від нинішньої адреси):
.....
- Номер телефону/адреса електронної пошти:
.....
- Укажіть, чи подаєте Ви дане повідомлення як:
 - Передбачувана жертва (жертви). Якщо є група осіб, які, як передбачається, є жертвами, подайте основну інформацію про кожного з них
 - Від імені передбачуваної жертви (жертв). Представте свідцтво згоди жертви (жертв) або вкажіть причини, які виправдовують подане повідомлення без такої згоди.

**II. Інформація про жертву (жертви)
(якщо вона/вони не є автором/авторами повідомлення)**

- Прізвище:
- Ім'я:
- Дата та місце народження:
.....
- Національність/громадянство:
- Номер паспорта/посвідчення особи (якщо є):
.....
- Стать:
- Сімейний стан/діти:
- Професія:
- Етнічне походження, віросповідання, соціальна група (якщо це стосується справи):
- Нинішній адреса:
.....
- Поштова адреса для конфіденційної кореспонденції (якщо вона відрізняється від нинішньої адреси):
.....
- Номер телефону/адреса електронної пошти:
.....

III. Інформація, яка стосується державі-учасниці

- Назва держави-учасниці (країни):
.....

**IV. Факти, викладені в скарзі, і характер
передбачуваного порушення (порушень)**

Прохання подати в хронологічному порядку факти і обставини передбачуваних порушень, включаючи:

- Опис передбачуваного порушення (порушень) та передбачуваного винного (винних):
- Дата (дати):
- Місце (місця):
- Положення Конвенції про ліквідацію всіх форм дискримінації стосовно жінок, які, ймовірно, були порушені. Якщо повідомлення зачіпає кілька положень, викладіть кожне питання окремо:

.....
.....

V. Заходи, вжиті з метою вичерпання національних засобів правового захисту

Опишіть заходи, вжиті з метою вичерпання національних засобів правового захисту; наприклад, спроби домогтися юридичних, адміністративних або законодавчих засобів правового захисту або задоволення скарги в рамках політики або програм, включаючи:

- Вид (види) засобів правового захисту, які передбачалося отримати:
.....
- Дата (дати):
.....
- Місце (місця):
.....
- Хто ініціював вжиття заходів?
.....
- Якій владі або в який орган направлялися скарги?
.....
- Назва суду, що розглядав справу (якщо вона розглядалася):
.....
- Якщо Ви не вичерпали національні засоби юридичного захисту з тієї причини, що їх застосування було б не виправдано за тягненим, вони були б неефективними, вони не були у Вашому розпорядженні або з якоїсь іншої причини, прохання докладно пояснити Ваші аргументи:
.....

Примітка: Додайте копії всіх відповідних документів.

VI. Інші міжнародні процедури

Чи розглядалося або розглядається це ж питання у відповідності до будь-якої іншої процедури міжнародного розслідування або врегулювання?

Так Ні

Якщо так, то вкажіть:

- Вид процедури (процедур):
.....
- Дату (дати):
.....
- Місце (місця):
.....
- Результати (якщо такі були):
.....

Примітка: Додайте копії всіх відповідних документів.

VII. Розголошення Вашого імені (імен)

Чи згодні Ви з тим, щоб Ваше ім'я (імена) було повідомлено державі-учасниці, якщо Ваше повідомлення буде зареєстровано Комітетом відповідно до пункту 1 статті 6 Факультативного протоколу і пунктом 1 статті 69 правил процедури Комітету?

Так Ні

VIII. Дата і підпис

- Дата/місце:

.....

- Підпис автора (авторів) та/або жертви (жертв):

.....

IX. Перелік доданих документів

(направляйте *не* оригінали, а тільки копії)

.....

.....

.....

.....

.....

Додаток III
ЗРАЗОК ФОРМУЛЯРА ДЛЯ ПОДАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ
ЗГІДНО З ФАКУЛЬТАТИВНИМ ПРОТОКОЛОМ
ДО КОНВЕНЦІЇ ПРО ПРАВА ІНВАЛІДІВ

I. Інформація, що стосується автора (авторів) повідомлення

- Прізвище:
.....
- Ім'я (імена):
.....
- Дата та місце народження:
.....
- Національність/громадянство:
.....
- Стать:
.....
- Інші відповідні дані для встановлення особи (якщо будь-які з вищезазначених відомостей відсутні):
- Нинішній адреса:
.....
- Поштова адреса для конфіденційної кореспонденції (якщо вона відрізняється від нинішньої адреси):
.....
- Номер стаціонарного або мобільного телефону (якщо є):
.....
- Адреса електронної пошти (за наявності):
.....
- Номер факсу (якщо є):
.....
- Якщо Ви подаєте повідомлення від імені передбачуваної жертви (жертв), прохання надати докази, що підтверджують згоду жертви (жертв), або причини, які виправдовують подання повідомлення без такої згоди:
.....
.....
.....

II. Інформація, що стосується передбачуваної жертви (жертв)

- Прізвище:
.....
- Ім'я (імена):
.....
- Дата та місце народження:
.....
- Національність/громадянство:
.....
- Стать:
- Якщо Ви вважаєте це за необхідне, вкажіть, чи має передбачувана жертва (жертви) інвалідність і, якщо так, характер такої інвалідності:
.....
- Інші відповідні дані для встановлення особи (якщо будь-які з вищезазначених відомостей відсутні):
.....
- Нинішня адреса:
.....
- Поштова адреса для конфіденційної кореспонденції (якщо вона відрізняється від нинішньої адреси):
.....
- Номер стаціонарного або мобільного телефону (якщо є):
.....
- Адреса електронної пошти (за наявності):
.....
- Номер факсу (якщо є):
.....
- Якщо повідомлення стосується групи осіб, які стверджують, що вони є жертвами, прохання надіслати листа з вказівкою базової інформації про кожного з цих осіб відповідно до вищезазначеного переліку.
.....
.....

III. Інформація, що стосується держави-учасниці

Назва держави-учасниці (країни):

IV. Питання, що розглядається в повідомленні

.....
.....

V. Характер передбачуваного порушення (порушень)

Подайте детальну інформацію для обґрунтування Вашої скарги, включаючи:

- Опис передбачуваного порушення (порушень) із зазначенням дій або упущень, у результаті яких було подане повідомлення:
.....
- Відомості про винних у передбачуваному порушенні (порушеннях):
.....
- Дата(дати):
- Місце (місця):
.....
- У тій мірі, наскільки це можливо, прохання вказати, які положення Конвенції імовірно були порушені. Якщо повідомлення стосується кількох положень, викладіть кожне питання окремо:
.....
.....

VI. Заходи, вжиті з метою вичерпання національних засобів правового захисту

Опишіть заходи, вжиті з метою вичерпання національних засобів правового захисту в державі-учасниці, у якій мало місце передбачуване порушення (декілька порушень) прав, що захищаються Конвенцією, такі як спроби домогтися юридичного або адміністративного відновлення прав. Будь-які скарги, що направляються до Комітету, слід спочатку подати в національні суди та органи влади для розгляду.

Зокрема, прохання вказати:

- Вид (види) заходів, вжитих передбачуваною жертвою (жертвами) для вичерпання національних засобів правового захисту, такі як рішення національних судів:
.....
- Орган влади або інстанція, до якої була направлена скарга:
.....
- Назва суду, що розглядав справу (якщо вона розглядалася):
.....
- Дата (дати):
- Місце (місця):
.....
- Хто виступив ініціатором заходів або домагався вирішення питання:
.....

- Основні положення остаточного рішення органу влади, інстанції або суду, куди була направлена скарга:
.....

- Якщо внутрішні засоби правового захисту не були вичерпані, прохання вказати причину:
.....
.....
.....

Примітка: Прохання додати копії всіх відповідних документів, включаючи копії юридичних або адміністративних рішень чи внутрішнього законодавства, що стосуються даної справи, або резюме таких рішень чи законодавства однією з робочих мов Секретаріату (англійською, іспанською, російською або французькою).

VII. Інші міжнародні процедури

Розглядалося або розглядається це ж питання у відповідності до іншої процедури міжнародного розслідування чи врегулювання?

Так Ні

Якщо так, укажіть:

- Вид процедури (процедур):
.....

- Орган або органи, у які направлялися скарги:
.....

- Дата (дати):
.....

- Місце (місця):
.....

- Результати (якщо такі отримані):
.....
.....
.....

Примітка: Прохання додати копії всіх відповідних документів.

VIII. Конкретні прохання/засоби правового захисту

Прохання вказати конкретні прохання або засоби правового захисту, подані на розгляд Комітету:

IX. Дата, місце і підпис

- Дата повідомлення:
.....

- Місце підписання повідомлення:
.....
- Підпис автора (авторів) та/або передбачуваної жертви (жертв):
.....

X. Перелік документів, що додаються

.....
.....
.....
.....

Примітка: Направляйте не оригінали, а тільки копії.

Додаток IV
ЗРАЗОК ФОРМУЛЯРА
ДЛЯ ПОДАННЯ ПОВІДОМЛЕНЬ
ЗГІДНО З МІЖНАРОДНОЮ КОНВЕНЦІЄЮ
ДЛЯ ЗАХИСТУ ВСІХ ОСІБ
ВІД НАСИЛЬНИЦЬКИХ ЗНИКНЕНЬ

Прохання надати відповідну інформацію за перерахованими нижче пунктами. Ваше повідомлення не повинно перевищувати 50 сторінок (без урахування додатків).

I. Інформація, що стосується держави-учасниці

- Назва держави-учасниці (країни), яка передбачувано вчинила порушення,
 - яка є учасником Міжнародної конвенції для захисту всіх осіб від насильницьких зникнень і
 - зробила заяву відповідно до статті 31 Конвенції

II. Інформація, що стосується автора (авторів) повідомлення

- Прізвище:
.....
- Ім'я:
.....
- Адреса постійного місця проживання:
.....
- Поштова адреса для конфіденційної кореспонденції (якщо вона відрізняється від нинішньої адреси):
.....
- Номер телефону/адреса електронної пошти (за наявності):
.....
- Якщо Ви дієте з відома і згоди жертви, надішліть листа з вказівкою згоди цієї особи на подання Вами цієї скарги; або
.....
.....

- Якщо Ви не маєте такого дозволу, прохання пояснити характер Ваших відносин з цією особою:
.....
- і пояснити, чому Ви вважаєте за потрібне надати цю скаргу від його або її імені:
.....
- Чи хочете Ви, щоб Ваше ім'я було зазначено в остаточному рішенні Комітету, що стосується Вашого повідомлення?
Так Ні

III. Інформація, що стосується передбачуваної жертви (жертв)

Якщо є група осіб, які, як передбачається, є жертвами, надайте базову інформацію про кожну особу.

- Прізвище:
.....
- Ім'я:
.....
- Стать:
.....
- Дата народження:
.....
- Місце народження:
.....
- Адреса постійного місця проживання:
.....
- Чи хочете Ви, щоб ім'я жертви було зазначено в остаточному рішенні Комітету, що стосується Вашого повідомлення?
Так Ні

Якщо Ваше повідомлення стосується насильницького зникнення будь-якої особи (осіб), подайте також таку інформацію про жертву (жертви), якщо така є (факультативно):

- Інші імена, під якими може бути відома відповідна особа:
.....
- Професія/рід занять/інша відповідна діяльність:
.....
- Прізвище батька:
.....
- Прізвище матері:
.....

- Якщо це може бути застосовано, етнічне походження, належність до корінного народу чи меншини, віросповідання, членство в політичній або соціальній групі:
.....
- Документ, що засвідчує особу (паспорт, національне посвідчення особи, картка виборця або будь-яке інше відповідне національне посвідчення особи):
.....
- Чи була відповідна особа на момент зникнення молодшою 18 років?
Так Ні
- Сімейний стан/діти:
.....
- Вагітність:
Так Ні

Якщо так, прохання вказати термін вагітності на момент зникнення:

.....
.....

IV. Факти, що містяться в повідомленні, і статті, які, ймовірно, були порушені

- Прохання вказати в хронологічному порядку факти і обставини передбачуваних порушень. Додайте всі питання, які можуть мати значення для оцінки і розгляду Вашої конкретної справи.
- По можливості вкажіть статті Конвенції, які передбачувано були порушені.
- Поясніть, чому Ви вважаєте, що викладені факти та обставини свідчать про порушення закріплених у Конвенції прав. Якщо повідомлення стосується кількох положень, опишіть кожне питання окремо.

Важливо: Прохання взяти до уваги нагальну рекомендацію додати копії документів, що стосуються Вашої скарги. НЕ НАДСИЛАЙТЕ ОРИГІНАЛИ.

Якщо Ваше повідомлення стосується насильницького зникнення будь-якої особи (осіб), додайте до фактів таку інформацію (якщо це можливо):

a) Дата арешту, викрадення або зникнення:

.....

b) Місце арешту, викрадення або зникнення (будьте настільки точні, наскільки це можливо. Вкажіть вулицю, місто, провінцію або подайте будь-яку іншу відповідну інформацію):

.....

.....

- c) Дату, коли відповідну особу бачили в останній раз, якщо вона відрізняється від дати арешту або викрадення (наприклад, якщо її бачили в тюрмі через кілька місяців після початкового арешту або викрадення):

.....
.....

- d) Місце, де відповідну особу бачили в останній раз (якщо воно відрізняється від місця арешту або викрадення. Наприклад, якщо її бачили в тюрмі через кілька місяців після початкового арешту або викрадення.) Будьте настільки точні, наскільки це можливо. Вкажіть вулицю, місто, провінцію або подайте будь-яку іншу відповідну інформацію:

.....
.....

- e) Якщо можливо, подайте, будь ласка, повний опис того, як саме сталося зникнення:

.....
.....

- f) Якщо це можливо, вкажіть державні або підтримувані державою сили, утворення чи групи, які, як вважається, несуть відповідальність за зникнення:

.....
.....

- i) Якщо вважається, що відповідальність за зникнення несуть державні посадові особи, прохання вказати і пояснити, хто саме і чому ймовірно несе відповідальність. Будьте настільки точні, наскільки це можливо — військовослужбовці, поліцейські, особи у формі або в цивільному одязі, співробітники служб безпеки, відповідний підрозділ, звання і функції, пред'явлені посвідчення і т. п.:

.....
.....

- ii) Якщо неможливо встановити, що відповідні особи є державними посадовими особами, прохання вказати і пояснити, яка група або утворення ймовірно несе відповідальність. Прохання вказати, чи діяли його члени з дозволу, за підтримки або за згодою держави. Поясніть, чому Ви вважаєте, що державна влада або пов'язані з ними особи можуть нести відповідальність за інцидент:

.....
.....
.....

г) Додаткова інформація у справі. Прохання надати будь-яку іншу відповідну інформацію, яка може бути корисною:

.....
.....
.....
.....

V. Вичерпання наявних ефективних національних засобів правового захисту

Опишіть заходи, вжиті передбачуваною жертвою (жертвами) або від її (їх) імені з метою отримання в державі, якої це стосується, відшкодування за передбачуване порушення. Наприклад, порушення адміністративних та/або юридичних процедур, включаючи:

- Вид (види) запитуваного засобу правового захисту:
.....
- Дата (дати):
.....
- Місце (місця):
.....
- Хто ініціював вжиття заходів?
.....
- До якого органу влади або інстанції був направлений запит?
.....
- Назва суду, що розглядав справу (якщо вона розглядалася):
.....
- Підсумок/результат (якщо є):
.....

Необхідність вичерпання національних засобів правового захисту відсутня, якщо їх застосування було б не виправдано затягнутим, якщо вони були б неефективними або якщо вони недоступні для Вас. Якщо Ви не вичерпали національні засоби правового захисту через ці бо які-небудь інші причини, прохання детально їх викласти:

.....
.....
.....
.....
.....

Важливо: Додайте копії всіх відповідних документів (наприклад, адміністративних або судових рішень). НЕ ПОСИЛАЙТЕ ОРИГІНАЛИ.

VI. Звернення до інших міжнародних процедур

Чи подавали Ви це ж питання для розгляду відповідно до іншої процедури міжнародного розслідування або врегулювання (наприклад, Комітету з прав людини, Комітету проти катувань або іншим комітетам, що контролюють здійснення основних міжнародних договорів про права людини; або регіональним механізмам, таким як Міжамериканська комісія з прав людини, Міжамериканський суд з прав людини, Європейський суд з прав людини, Африканська комісія з прав людини і народів або Африканський суд з прав людини і народів)?

Так Ні

Якщо так, то прохання уточнити:

- Яка процедура (процедури) використовувалася або використовуються:
.....
- З якими претензіями Ви звернулися:
.....
- Коли Ви подали Вашу скаргу:
.....
- Яким був результат (якщо він був):
.....
.....

Важливо: Додайте копії відповідних документів (наприклад, Вашого подання, остаточного результату). НЕ НАДСИЛАЙТЕ ОРИГІНАЛИ.

VII. Прохання про застосування тимчасових заходів (факультативно)

Вам слід чітко вказати, чи бажаєте Ви, щоб Комітет просив відповідну державу-учасницю вжити тимчасових заходів з метою запобігання заподіяння неоправної шкоди жертві передбачуваного порушення. У цьому разі:

- опишіть ризик особисто для жертви;
- укажіть можливу непоправну шкоду;
- якщо можливо, вкажіть захід (заходи), який міг би бути вжитий відповідною державою з метою запобігання можливої неоправної шкоди.

VIII. Дата і підпис

Дата/місце:

.....

Підпис автора (авторів) та/або жертви (жертв):

.....

**ІХ. Перелік документів, що додаються
(надсилати не оригінали, а тільки копії)**

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Перед тим, як заповнити даний формуляр, авторові (авторам) повідомлення слід упевнитися в тому, що в ньому фігурують всі вищеназвані елементи. Це забезпечить більш ефективний розгляд справи.

Додаток V
КОНТРОЛЬНИЙ ПИТАЛЬНИК
ПОДАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНИХ ПОВІДОМЛЕНЬ
ДОГОВІРНИХ ОРГАНІВ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

- Чи вказали Ви державу-учасницю, проти якої направлено Ваше повідомлення?
- Чи ратифікувала держава, проти якої направлено Ваше повідомлення, відповідний договір? Чи визнала вона компетенцію Комітету отримувати й розглядати повідомлення від окремих осіб?
- Чи є Ви (або особа, від імені якої Ви подаєте скаргу) жертвою передбачуваного порушення?
- Чи подано Ваше повідомлення протягом терміну, передбаченого відповідним договором?²⁹
- Чи вичерпали Ви всі наявні внутрішні засоби правового захисту?³⁰ Чи подали Ви детальну інформацію про заходи, вжиті з метою вичерпання національних засобів правового захисту, наявних у державі-учасниці, проти якої спрямована Ваша скарга?
- Чи подали Ви інформацію про те, чи направляли Ви Вашу справу на розгляд іншого механізму міжнародного розслідування або врегулювання?
- Чи стосується Ваша скарга подій, які мали місце після набрання чинності механізму подання та розгляду скарг для Вашої держави?³¹

²⁹ Застосовно до повідомлень, поданих до Комітету з прав людини, Комітету з ліквідації расової дискримінації, Комітету з прав дитини та Комітету з економічних, соціальних та культурних прав.

³⁰ Якщо застосування засобів правового захисту є невинувато затягнутим або якщо засоби правового захисту є явно неефективними чи недоступними, необхідність вичерпання Вами внутрішніх засобів правового захисту може бути відсутнім.

³¹ Як правило, Комітет не розглядає скарги, які стосуються періоду часу, що передує цій даті, і Ваша скарга з правової точки зору вважається неприйнятною *ratione temporis*. Однак існують винятки, наприклад, якщо наслідки аналізованого події призводять до тривалого порушення договору.

- Чи подали Ви Вашу скаргу в письмовому вигляді, розбірливо написану (бажано в друкованому вигляді) і підписаною?
- Чи подали Ви базову особисту інформацію, таку як прізвище, громадянство, дата народження, поштову адресу та адресу електронної пошти?
- Чи складено Ваше повідомлення однією з мов Організації Об'єднаних Націй (англійською, арабською, іспанською, китайською, російською або французькою мовами)?
- Чи подали Ви копії всіх документів³², що стосуються Вашого повідомлення, і, при необхідності, їх переклади³³ однією з мов Організації Об'єднаних Націй?
- Чи склали Ви всі документи в хронологічному порядку, пронумерували їх відповідним чином і додали короткий опис?
- Якщо Ви дієте від імені іншої особи, чи маєте Ви належний дозвіл³⁴ або виправдані Ваші дії іншими причинами?
- Якщо Ви не хочете, щоб Ваше ім'я було зазначено в остаточному рішенні, чи вказали Ви це у Вашому повідомленні?
- Чи вказали Ви види засобів правового захисту, які Ви хотіли б отримати від держави-учасниці, якщо Комітет дійде висновку про те, що Ваші права були порушені?
- Чи є Ваша скарга достатньо обґрунтованою? Чи подали Ви в хронологічному порядку всі факти та відповідну інформацію, на яких ґрунтується повідомлення?
- Чи пояснили Ви, чому Ви вважаєте, що викладені у Вашому повідомленні факти свідчать про порушення відповідного договору? Чи сумісна Ваша скарга до положень відповідного договору?
- Чи не перевищує Ваше повідомлення 50 сторінок (без урахування додатків)?
- Якщо Ваше повідомлення перевищує 20 сторінок, чи доклали Ви коротке резюме розміром до 5 сторінок?

³² Направляйте не оригінали, а тільки копії.

³³ Ці переклади не обов'язково мають бути офіційними і можуть резюмувати відповідні документи.

³⁴ Для цієї інформації не потрібно окремого формуляра.

Як зв'язатися з договірними органами!

У разі індивідуальних повідомлень направляйте кореспонденцію і запити за такою адресою:

Поштова адреса: Petitions and Inquiries Section
Office of the High Commissioner for Human Rights
United Nations Office at Geneva CH-1211 Geneva 10,
Switzerland

Факс: +4122 917 9022

(Особливо з термінових питань)

Електронна пошта: petitions@ohchr.org

Запити надсилати на адресу:

Centre for Human Rights
United Nations Office at Geneva
8–14, Avenue de la Paix
1211 Geneva 10, Switzerland
tel: (41 22) 917 3968; fax: (41 22) 917 0099
e-mail: atikhonov.hchr@unog.ch

New York Office:
Centre for Human Rights
United Nations
New York, N.Y. 10017
USA

Інформаційне видання

**ПРОЦЕДУРИ ПОДАННЯ
ІНДИВІДУАЛЬНИХ СКАРГ
ЗГІДНО З ДОГОВОРАМИ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ
У ГАЛУЗІ ПРАВ ЛЮДИНИ**

**Виклад фактів № 7
(Rev. 2)**

Третє видання, стереотипне

Відповідальний за випуск і редактор
Є. Ю. Захаров
Комп'ютерна верстка
О. А. Мірошниченко

Підписано до друку 20.05.2019
Формат 60×84¹/₁₆. Папір офсетний. Гарнітура JournalSans
Умов. друк. арк. 3,25. Облік.-вид. арк. 2,57
Наклад 1000 прим. Зам. № ХС-06/19

ГО «ХАРКІВСЬКА ПРАВОЗАХИСНА ГРУПА»
61002, Харків, а/с 10430
<http://khp.org>
<http://library.khp.org>

Видання: ФОП Холтобін С. М.
61004, м. Харків, вул. Примакова буд. 18

ДЛЯ НОТАТОК